

התורה

חייל ישראלי הרים בערב את כד מיטתו. רימוניד התגלגל על הארץ. המנוף עף הצידה. החייל לא חיכה. הוא כפץ דרך החלון. שכב על הארץ וחיכה... לשוא. כי היתה זאת מתיחה; שני חבריו הוציאו מקודם את נפץ הרימון ואת ניצרת המנוף. זהו היסוד של כל מתיחה בעולם: סבל, או פחד למעטים - הנהא וצחוק לרבים.

התורה

איש אינו יודע את תאריך לידתה של אמות המתיחה. ידוע רק שהיא כבר היתה מפותחת למדי בימי קיסרי-רומא. נירון קיסר, למשל, היה רגיל לכנס את שריו לסעודה מפוארת, ולצוות על עבדיו לחמוק מתחת לשולחנות, העמוסים כל טוב ולשי פוך שמן רותח על רגליהם הארוחים הנכבדים. הם היו מיללים מכאב - הוא היה מתפקע מצחוק.

זהו העקרון עליו מבוססת כל מתיחה - ואפילו המתיחה המודרנית והמורכבת ביותר. לעמים קרובות היא גורמת סבל לנמתח, ואילו המתחן נהנה תמיד.

ככל אמנות אחרת קפאה גם אמנות המתיחה בימי הביניים, החלה להתפתח בי צעירי ענק בתקופת הרנסאנס. באותה תקופה התקרו נסיכים אטלקיים שונים מתקני מתיחה משוכללים בגני ארמוניהם, ועזרו בכך על ידי גדולי אורגן תקופה - בי תוכם הצייר מהנדס פסל ליאונארדו דה וינצ'י.

אחד הגנים השטניים הללו משעשע עד היום את התיירים המסירים בקרבת פאריס. כאשר גיחן התייר התמים להריח שושנים נהדרות, הצומחות על גבי אחד השיחים, מופעלת מורקה נסתרת ומרטיבה אותו במים מכף רגל ועד ראש.

מתיחה בחוט משיחה

מוכן מאלי ששמנות המתיחה הגיעה לשיאים חדשים במאה ה-19, שעה שהועמדו לרשותה כל אמצעי הטכניקה המודרנית - החל בקטר וכלה בחטימשיחה.

המתיחה הקלאסית בעזרת חטימשיחה בוצעה על ידי המתחן הבריטי הנודע הוראס קול, שמת בשנת 1930. יום אחד, כאשר חזר קול מאחד מבתי המסחר וב ירו חבילת חטימשיחה, פגש בגיטלמן לבוש בקר. מראהו המהודר של הברוש עורר בקול תשוקה עזה לסדר אותו. הוא שלף מכיסו את חטימשיחה, נגש אליו ואמר ברוב אדיבות:

„אדוני, בקשה לי אליך. אנו מודדים את אורכו של גוש הבנינים הסמוך, ועוזרי נעלם לאישם. התוכל להתחזק בקצה החוט עד שובו?“

הגיטלמן האדיב הסכים מיד. קול הורש לו את קצהו האחד של החוט, אחר החל מגולל את החבילה ומתרחק ממנו והלאה, מה מעבר לקצהו הרחוב. כאשר קרב כליל החוטים אל קוץ הקירה הגורל למקום גיטלמן שני, הדור לא פחות מן הראשון. קול עצר אותו וביקש ממנו לעשות עמל חסד ולהחזיק בקצה השני של החוט עד בוא עוזרו. הגיטלמן השני נענה אף הוא ברצון. קול מסר לידו את החוט - הסתכל הביתה. הוא לא הצליח לגלות עד יום מותו כמה שעות נצטבר שני הגיטלמן מים ההדורים במקומם והחזיקו בשני קצות החוט.

שתי חביות בצלים

גים מוראן הוא אחד המתחנים המודרניים של ארצות הברית. אולם תורת המתיחה נפוצה ביבשת החדשה עוד לפני מלחמת העצמאות של ארצות הברית. אחד המתחנים הקדמונים ביותר היה ישראל פוטנאם, גיבור המלחמה הצרפתית-אינדאנית שהתלהב כראשית המאה ה-18.

יום אחד התקוטט פוטנאם עם קצין בריטי, הוזמן עליו לזרק. הוא סרב בכל חוקו והכריז: „איני מטיב לירות, ואחא עלול להרוג אותי כמו כלב. אני מציע לך שיטת לחימה טובה יותר: הרי לך שתי חביות מלאות אבק שריפה. נחבר אליהן פחליה, ונדליק אותם ונש על יתה. כל מי שיחזיק מעמד יותר זמן, יוכרו כמנצח.“

האנגלי הסכים, הפחילים הודלקו והשניים החישבו על החביות. כעבור דקות מספר, כאשר קרבה הלהבה אל הנקבים של החביות, נתקף הקצין האנגלי אימתמות, נשא את רגליו יותר זמן. פוטנאם הוסיף

לשבת על מקומו בשלוה: שתי החביות היו מלאות בצלים.

באותה תקופה ביצע מתחן אמריקאי אלמוני מתיחה קלאסית: הוא חדר לאחת הכנסיות של העיירה סאלם, הדביק יתו שני דפים של התניף בספר בראשית. לחרת היום הופיעה כהן הפרוסטנטני לקרוא בספר לפני עותו, לא הבחין בהדבקה, קרא ברציפות: „ויולד נוח את שם, את חם ואת יפת - מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ומן העוף וכל אשר רומש על פני האדמה.“

שגעון סלפוני

המכשיר האהוב ביותר על המתחנים - והעשוי להזיק פחות מכל - הוא כמובן, הטלפון. פרד הותורן, תושב העיירה ה אמריקאית סקוילרק היה אחד האמנים הגדולים ביותר בשטח המתיחה הטלפונית. למעשה, הוא היה ממציאן של רוב סוגי המתיחות הטלפוניות, הנפוצות כיום אפילו בישראל.

באחד הימים טילפן פרד אל ששה ידידיו, היסחה קולו והכריז: „רבותי, אני מדבר ממחלקת הטלפונים. היום אחרי הצהריים אנו עומדים לנקות את כל החוטים בעזרת לחץ-אוויר. כסו את מכשירי הטלפון שבבתיכם, אחרת יתמלא כל הבית אבק ופיח.“

כעבור שעה קלה, כאשר ערך פרד סיוור בבתי-הידיים, מצא את כל הטלפונים מכוסים בסדינים, או בכריות. כל אותו יום לא העז איש לגשת אל ששת המכשירים ולראות את השפופרת.

לא מכבר סודרו חמישה אנשי עסקים תל-אביבים, אשר אין זה רצוי לקרוא בי שמותיהם, עליו מתחן אלמוני שטלפן אליהם, ביקש מהם למדוד את החוט מן הככשיר ועד התקע, הבטיח לחזור ולטלפן כעבור חצי שעה, לקבל מהם את המידות המדויקות. שלושה מבין החמישה הצטיידו בסרגלים, מדדו את החוטים עד לדיוק של מילימטר, חיכו לשוא לקריאה הטלפונית ואחרון אחרון, הרי לקוראים מרשם למתיחה טלפונית מצויינת. אתה מטלפן אל אחד מידידיך - נניח ששמו יואל - והישיחה מתנהלת בערך כך:

אתה: הלו, מי מדבר?
יואל: יואל מדבר.
אתה: יואל, הוא איננו בבית.
יואל: מי איננו בבית?
אתה: יואל איננו בבית.
יואל: אבל אני יואל.
אתה: סליחה, יואל יצא רק לפני חמש דקות. הרוצה אתה שהוא יתקשר איתך?
יואל: אידיש! אני יואל, ולא סלפנמי של שם יואל!
אתה: אלף סליחות, אבל יואל ירד רק עכשו לשחות קפה.
אם תצליח להמשיך בישיחה רבע שעה, קרוב לוודאי שתכרך יהיה קרוב אל סף השיגעון.

אלה עלילות מרו

גדול מתחני העולם כולו הוא לדעת רבים, הצייר הניו-יורקי הו טרוי. טרוי התחיל בקריירה המוזרה שלו עוד בהיותו סטודנט באוניברסיטת קורנל, ארצות הברית. בראש וראשונה הוא הפעיל את כשרון הציור שלו, צייר כמות רגילים יחפות על נעלי-הגומי של אחד הפרוסטורים. אחר

כיסה את הציור בצבעי-פחם שחור. באחד הימים, כאשר הלך הפרופסור בגשם, שטפו המים את הצבע והסטודנטים התגלגלו מצחוק: הם חשבו שהפרופסור המפורז שכח לנעול את נעליו.

בפעם אחרת התקין טרוי לעצמו כיסים מגומי, הטמין אותם בתוך מעילו, נכנס למסעדה, הזמין שתי כוסות קפה, שפך אותן לתוך המעיל, שילש ויצא החוצה. המלצר נשאר במקומו, משותק למחצה מתדהמה.

כאשר סיים טרוי את לימודיו, עבר לניו-יורק כדי לעסוק באמנות ולשגשג אלפי אנשים בהצלחתו. הוא הוא שקנה פסל גנים והתחיל מעביר אותו, בעזרת חבר, מגן ציבורי למשנהו. באחד הגנים נתקלו בגיבית-הכסף. אולם ברנצ בו הגיעה כל החבורה לתחנת-המטרה הוציא טרוי שטר-מכירה, הוכיח כי הספסל הוא רכושו ה פרטי.

כאמור לעיל, טרוי הוא צייר נודע, ר ציורי-הקיר הנהדרים שלו מקשטים מוסדות רבים בוושינגטון. אולם הוא היה משוכנע כי הקהל מעדיף את הסנסאציות על האמנות הטהורה; הוכיח את השערתו בדרך מיוחדת במינה: הוא הכין אוויר-אדם מחומר פלאסטי, הניח אותה בקופסת-זכוכית, הגניב אותה לתוך מוויאון ניו-יורקי ותלה עליה שלט:

„זוהי האוון אשר קטע הצייר ווינסנט וואן גוך כדי לתתה במתנה ליציאנית צרפתיה ב-24 לדצמבר 1888.“

השערתו של טרוי נתאמתה: תוך שעות ספורות פירסמו העיתונים רשימות ארוכות על האוון ההיסטורית, ואלפי בני אדם הציפו את המוויאון, כדי לראותה. לאחרונה פירסם טרוי את ספר זכרונותו בו הוקדש פרק גדול לפרשת הקרנף - אחת המתיחות הגדולות ביותר בקריירה שלו.

כאשר טרוי באוניברסיטת קורנל נתקל באחד הימים בסל ניירות, שנעשה מרגל של קרנף. מראה הסל נסך בו רעיון מזהיר, ובאחד מלילות החורף גררו הוא ושניים מחבריו את הסל, טבעו בעזרת עקבות עמוקים, שהוליקו מפתח-האוניברסיטה אל שפת האגם הסמוך. אחר קדחו שלושת המתחנים הצעירים חור גדול בקרה, שכיכה את האגם, לקחו את הסל והחזירוהו למקומו.

למחרת בבוקר, נמצאו העקבות המוזרים, והוואוילוגים שנועקו למקום קבעו ללא צל של ספק: „עקבות של קרנף!“ השבועות הבאים חלפו תוך שיחות טל-טוניות עם כל גני החיות הסמוכים. אמרו דאים ירדו אל תוך המים הצוננים, סיירו על קרקע האגם, מובן מאלי שהם לא מצאו דבר. תעלומת הקרנף נפתרה רק בי שנה שעברה, כאשר יצא ספרו של טרוי לאור.

סוסה בחדר הלבשה

המתחנות דורשת לעתים קרובות כשרון דרמטי רב. על כן אין פלא בכך שהיא נפוצה ביותר בין אנשי התיאטרון והקולנוע.

יצרן סרטי-המתח ההוליוודיים, אלפרד היצ'קוק, הוא גם אחד המתחנים הגדולים ביותר. פעילותו בשטח זה הגיע לשיאה לפני שנה, כאשר שלח סוסה זקנה, ארוזה בחיבה לחדר הלבשה של השחקן סיר

גיראלד דהימוריה. גם דוגלאס פירבנקס הבן, אשר כבר הוכרז לעיל, מרבה לעסוק במתיחות. אחת המתיחות האהובות עליו ביותר: הוא מדי מין אירחים לטבול בבריכת-השחיה ה הוליבודית שלו, ממלא את הבריכה בחומר כימי מיוחד, אשר הופך את צבע שערם לירוק בהיר.

סוכן הפרסומת ההוליבודי, אל הורוביץ, ביצע פעם מתיחה, אשר כמעט וגרמה ל גירושי כוכב הקולנוע ואן הפלין מאשתו. באחד הימים כאשר ישבו הוא ומשפחת הפלין במועדון לילה הוליבודי, הוציא מד כיס מעילו תחתונים ותווייה. הושיט אותם לאשת ואן ואמר: „שכחת את זה את מול בחדר-המיטות שלי.“

כריכים עם וואזלין

בבריטניה פרחת המתחנות בין אמני ה במה ביחד בראשית המאה ה-20. גדול המתחנים של אותה תקופה היה השחקן הבריטי הנודע אדוארד סותרן. כאשר היו חבריו להופעה צריכים לאכול כריכים על הבמה, היו מגלים לעתים קרובות כי הכריכים מרוחים בשכבה עבה של וואזלין.

באחד הימים נכנס סותרן למסגריה לונדונית ופנה למוכר בשלוחה גמורה: „התוכל לתת לי ספר לימוד להיסטוריה יפה?“

„אדוני, כאן לא הנות ספרים“, אמר המסגר.

„אין דבר“, אמר סותרן, „תוכל לתת לי גם ספר בכריכת-בד.“

„אבל טעית בכחובת זו!“

„תוכל לעטוף את הספר גם בנייר עתון. איני מתכוון לתת אותו במתנה“, הוסיף סותרן.

המוכר הנרגז רץ והזעיק את בעל-המסד גריה. הלה קרב אל סותרן ושאל:

„מה מבוקשך, אדוני?“

„שום דבר מיוחד“, אמר סותרן, „אני זקוק רק לפצירה קטנה וצרור מפתחות.“

כיום ירדה אמנות המתיחה באנגליה מטה מטה: כנראה שההתקפות הגרמניות בת-קופת המלחמה הרסו את שרידי חוש-ההומור של הבריטים. עתה עבר מרכז המתחנות לאמריקה.

המתחנים האמריקאיים מאוגדים באירגון כל-ארצי, ובראשו עומד בעל בית-חרושת לצעצועים, סמואל אדאמס, אדאמס לא הסתפק בפעילות בגבולות ארצות-הברית, ער דד בשנים האחרונות הקמת איגודי מתחנים ברחבי העולם, שלח ציוד ראשוני, כגון מולגות וסכינים עשויים סוכר, לכל האיגור דים החדשים שהנקמו. בהיותו ציוני נלהב הוא מקווה לעזור ביום מן הימים גם לה-קמת איגוד מתחנים ישראלי.

הוא ימצא בארץ כר נרחב לפעולה. כי תורת-המתיחה הישראלית המקורית, אף ש היא עדיין צעירה בימים, היא רבת המ צאות. מה אתה יודע עליה?

אם אתה אמן המתיחה, או קרוב לאמני המתיחה, אנא, שדח למערכת העולם הזה, ת. ד. 136, תל-אביב, תוך שבוע ימים מהיום (במעטפה מסומנת, תורת המת-תיחה) את סיפור מיטב המת-חות שראית בחיור המתיחות ה-טובות ביותר שתפרסמה בעתון, וכל מתיחה שתפרסם תזכה את בעלה בלירה אחת (אמיתית, לא מזויפת).